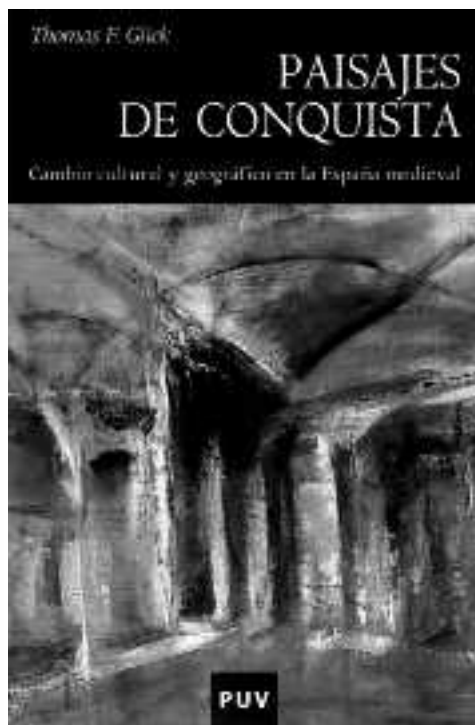

Fortalezas musulmanas y castillos cristianos

Tres dècades després de la publicació de la seua tesi sobre l'horta medieval, Thomas F. Glick ha elaborat una monografia sobre les transformacions culturals i territorials que comportaren les colonitzacions musulmana i feudal de la península ibèrica.

PAISAJES DE CONQUISTA. CAMBIO CULTURAL
Y GEOGRÁFICO EN LA ESPAÑA MEDIEVAL

THOMAS F. GLICK

COL·LECCIÓ «DESARROLLO TERRITORIAL»

253 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2007

El 1995, Thomas F. Glick va publicar una obra, *From Muslim fortress to Christian castle*, en la qual s'estudien els canvis culturals i territorials esdevinguts a la península ibèrica des de l'arribada dels musulmans al segle VIII fins a la consolidació de la societat feudal cristiana. El Servei de Publicacions de la Universitat de València decidí publicar-ne la versió espanyola i encarregà la traducció de l'obra al medievalista Josep Torró. El diàleg entre autor i traductor va anar a poc a poc enriquint un text, que finalment el nord-americà configurà com un nou treball, aquest *Paisajes de conquista*. De fet, paradoxalment, a hores d'ara el que està en marxa és una traducció a l'anglès del nou llibre.

L'obra sintetitza trenta anys d'investigació històrica, amb debats no exempts de polèmiques, que han contribuït a millorar notablement el nostre co-

neixement dels territoris i les societats de l'Espanya medieval. El món rural tardoromà serveix de punt de partida, amb l'objectiu de desmuntar antigues teories que defensaven la continuïtat de les *villae*, alqueries islàmiques i llocs cristians. Així doncs, segons l'autor, l'arribada dels musulmans estableix un nou ordre espacial, definit per unes particulars estructures de poblament i reg i caracteritzat per la complexitat etnogràfica. La posterior colonització cristiana comportà una nova reordenació del territori, una segona transició tècnica i social ben documentada, de la qual se serveix l'autor per teoritzar sobre els canvis culturals.

En aquests trenta anys, la història social d'Al-Andalus i els feudals s'ha beneficiat de nombroses contribucions. La major part d'elles provenen del camp de l'arqueologia extensiva, una metodologia que arribà de la mà de Guichard a l'inici dels vuitanta i que ha estat profusament aplicada per diversos autors espanyols a les antigues terres de la Corona d'Aragó i del Regne de Granada. A tot aquest bagatge el llibre hi afegeix un paradigma desconsiderat per la historiografia espanyola, la teoria de Bulliet sobre la conversió, a partir de la qual Glick construeix la seua visió de l'etnogènesi d'Al-Andalus.

El regadiu és un referent recurrent en l'obra, atés que és també la pedra angular de l'articulació territorial del món andalusí i una peça clau per entendre l'estratègia colonitzadora dels cristians. En conseqüència, l'autor analitza la transferència física i cultural dels regadius des d'aspectes hidràulics i institucionals, per tal d'elaborar una comparança de la societat andalusina i la feudal.

Es tracta, en definitiva, d'una reflexió magistral sobre l'Espanya medieval, a càrrec d'un autor que ha dedicat la major part de la seua carrera a l'estudi de la tècnica, la ciència i la cultura de musulmans i cristians. Només amb aquesta experiència es pot confegir una obra de síntesi tan aclaridora i estimulante. No cal que la recomane a cap especialista, però no puc estar-me de fer-ho a tots aquells que, sense ser experts en la matèria, volen delectar-se descobrint com han canviat Al-Andalus i els feudals en trenta anys.

Carles Sanchis Ibor

